

ВИКОРИСТАННЯ ПРАГМАТОНІМІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ

НТУ «Дніпровська політехніка»

Буригін Богдан Володимирович

Науковий керівник: к.ф.н., проф. Ігнат'єва Світлана Євгенівна

Мовні питання входять в коло проблем, які стосуються взаємозв'язку мови та свідомості людини і вивчаються спільними зусиллями як вітчизняних, так і закордонних мовознавців, філософів та психологів.

Протягом останніх років у зв'язку зі змінами лінгвістичних досліджень, вагомими у сучасному мовознавстві є засоби мовного маніпулювання, ядром якого є використання прагматонімів.

Прагматонім (від грец. – «предмет, річ») – розряд онімів, в якому об'єднані різні категорії власних назв на позначення об'єктів, які безпосередньо стосуються сфери діяльності людини, пов'язані з практичною, предметною областю, зокрема назви предметів матеріальної культури [1, с 178].

Для мовного маніпулювання характерна заміна переконання навіюванням, яке досягається завдяки створенню емоційного підтексту висловлювання.

Так, наприклад, майстерний підбір слів дає змогу актуалізувати в повідомленні ті або інші відтінки їх значень, внаслідок чого слова в тексті набувають подвійного смислового навантаження і непомітно спотворюють реальну дійсність в уявленні мовця.

Прагматоніми є важливою частиною лексики української мови, оскільки вони позначають предмети, що використовуються в повсякденному житті та є необхідними для здійснення матеріальної діяльності людини. Власні назви матеріальних об'єктів є мовними одиницями, в яких оригінально переплітається природне і штучне, всі вони об'єднуються загальною вимогою: повинні подобатися, бути привабливими, змусити звернути на себе увагу, запам'ятатися.

Тому, вживаючи прагматоніми з метою формування національної свідомості українців, варто дотримуватися таких правил:

1. Номен має легко вимовлятися.
2. Лексема має бути фонетично грамотно структуроване для швидкого запам'ятовування та позитивного сприйняття.

Прагматоніми загалом поділяються на 3 підкласи:

- хрематоніми,
- порейоніми,
- філероніми.

Однозначного визначення прагматоніму науковці ще не надали, хрематоніми розглядають як складову прагматонімії, що називає архітектурні об'єкти, споруди компанії, організації та заклади, порейоніми – назви транспортних засобів, а філероніми – назви медалей та нагород [2, с. 19].

У сучасній мові можуть з'являтися нові прагматоніми, пов'язані з розвитком технологій та суспільства. Технологічні новинки, такі як смартфони

або дрони, можуть мати свої власні назви, що стають часто вживаними словами у повсякденному житті.

Їх використання у мовленні дозволяє точніше та швидше передавати інформацію про предмети та їх функції. Наприклад, у заміну вживанню загальних слів, таких як "річ" чи "предмет", можна вживати конкретні прагматоніми, відповідно до сфери діяльності людини, що робитиме мовлення більш чітким та зрозумілим.

У різних галузях фахової діяльності, таких як інженерія, медицина, будівництво тощо, використання прагматонімів є необхідним для точного та чіткого викладення фахової інформації та уникнення непорозумінь.

Для формування національної свідомості українців прагматоніми – один із найефективніших методів. Це пов'язано з тим, що вони відображають матеріальну культуру, побут та практику українського народу, а також вони сприяють збереженню та поширенню національної ідентичності.

Наприклад, використання прагматонімів, що відображають традиційну українську культуру та звичаї, може сприяти збереженню цих цінностей та передачі їх наступним поколінням. Такі прагматоніми, як "кобзар", "калина", "вишиванка", "гуцул", "гребінь" тощо, є символами української культури та дійсно важливі для формування національної ідентичності.

Крім того, їх використання у повсякденному житті може сприяти збільшенню кількості слів, які використовуються українцями у їхньому мовленні, тим самим зміцнюючи позиції української мови у суспільстві. Це особливо важливо у контексті збереження національної мови та культури в умовах глобалізації та міжнародного спілкування.

Ефективним засобом підвищення запам'ятовування прагматонімів є мовна оригінальність, яка досягається використанням традиційних стилістичних прийомів: звуконаслідування, алітерації, порівняння, каламбуру.

Аналіз явища цієї мовної маніпуляції, спрямованої на формування національної свідомості українців, є невід'ємною частиною вивчення мови в цілому.

Отже, прагматоніми є важливим елементом формування національної свідомості та збереження культурної спадщини України. Використання їх у мовленні дозволяє уникнути необхідності використовувати загальні терміни, що можуть бути неоднозначними та призводити до непорозумінь.

Перелік посилань

1. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови. Монографія. Хмельницький. 2008. 548 с
2. Пеліна О. В. Особливості перекладу українських ідеонімів і прагматонімів англійською мовою. Одеса. 2014. 190 с.